

Kerkhistorie vol verbouwen

Archiefbeheerder Ad van Vliet en kerkrentmeester Bert Rozenboom.
FOTO THIERRY SCHUT

Het orgel van de Dorpskerk.
FOTO THIERRY SCHUT

De Dorpskerk is met twee eeuwen de oudste kerk van 's-Gravenzande. De geschiedenis van dit godshuis kenmerkt zich door verbouwingen en restauraties, de laatste in 2005. Toen kreeg het weer de oude glorie van 1816, met zerkenvloer en kroonluchters.

RIEN VAN DEN ANKER

Voor kerkrentmeester Bert Rozenboom en kerkarchiefbeheerder Ad van Vliet is hun Dorpskerk veel meer dan stenen, cement, hout en glas. De eerste, bijna filosofisch: „Dit gebouw ademt rust, kijkend naar de middeleeuwse zerkenvloer zie je het fundament van vroeger.”

Hij noemt de kerk mooi door haar eenvoud, prijst de ruimte, de hoge plafonds en de helderheid. Van Vliet vult aan: „Het is hier zo prachtig oud, ik bivakkeer hier graag en dan denk ik aan wie er allemaal hebben gezeten.”

Heel bijzonder, zoveel passie voor

een kerkgebouw dat relatief jong is. De Dorpskerk is dan wel de oudste van 's-Gravenzande maar bestaat 'pas' 200 jaar. Het is ook niet de eerste kerk op deze plek, want er stond eeuwenlang een rooms-katholieke kerk. Met een door Gravin Machteld geschonken Mariabeeld aan wie wonderen toegeschreven werden. 's-Gravenzande was daardoor een bedevaartsoord met jaarlijks vele, religieuze toeristen.

Geuzen

In 1572 plunderden de Geuzen de kerk en namen de protestanten haar over. Die was wel veel te groot, omdat er geen bedevaartgangers meer kwamen, alleen een handjevol protestanten. Mede hierdoor was de gemeente armlastig. In Naaldwijk werd later geregeld gecollecteerd voor die armen 'daar'. Voor de kerk was 1809 een soort rampjaar. De 90 meter hoge toren met twee klokken donderde om.

0Niet door stormachtige wind, maar vermoedelijk door een bouwconstructiefout. Misschien wel door slecht onderhoud vanwege die slechte financiële situatie. De schade was groot, omdat de toren op het kerkschip was gevallen.

Het beschadigde gebouw is jarenlang winddicht gemaakt; pas in 1815 werd met de nieuwbouw van een kleinere en sobere kerk begonnen. Dat gebouw, waarvan de kosten zo'n 36.000 gulden bedroegen, paste qua grootte veel meer bij de toenmalige hervormde gemeente. Op 1 december 1816 werd de nieuwe kerk in gebruik genomen.

De geschiedenis daarna is er een van geregeld aanbouwen, verbouwen en restaureren. Zo is de kerk in 1850 sterk uitgebreid en vergroot. Weer later zijn er nog meer verbouwingen geweest,

onder meer in 1894 toen een gaanderij, een overdekte zuilengang, werd aangebracht. Die verdween in 1936 toen de kerk werd voorzien van twee galerijen en plaats bood aan bijna duizend kerkbezoekers.

Kerkvloer

Al die aanpassingen gaven echter ook wel problemen. Zo bleek het eerste orgel na de uitbreiding van de kerk in 1850 te klein geworden om in de gehele ruimte volledig muzikaal tot zijn recht te komen. Pas decennia later werd er in 1899 een groter orgel geplaatst.

De kerkvloer kent ook zo zijn eigen geschiedenis. Eerst was het een vloer met grafzerken. Bij de verbouwing begin vorige eeuw is hij verhoogd en kwamen er houten planken, met vloerverwarming. Dat gebeurde bijzonder rigoureuus. Als een zerk niet waterpas lag, dan tikte de vloerenlegger er gewoon met een hamer een stukje af.

In 2005 was er de laatste, grote restauratie; de kerk zou weer als vroeger moeten worden. De houten vloer verdween en alle zerken kregen opnieuw een eigen plek. Vele gemeenteleden zijn maanden bezig geweest om iedere zerk of stukjes daarvan weer tot één geheel te maken. En te lijmen.

Jukebox

Toen zijn ook de galerijen weggehaald, omdat die, mede door dalend kerkbezoek, nauwelijks gebruikt werden. Er bleven nog 550 plaatsen over. De volgens velen lelijke preekstoel uit 1958 ('de Jukebox') werd teruggebracht in oude stijl. Voor de uit de jaren vijftig stammende glazen bollenlampen kwamen meer passende kroonluchters.

Wel bleven de kerkraden die bij de verbouwing in 1958 al waren

voorzien van dubbel glas. Vier hebben gebrandschilderde motieven, symbolisch de vier evangelisten voorstellend: een mens (Mattheus), een leeuw (Marcus), een stier (Lucas) en een adelaar (Johannes).

Klein 'kerkgeheim' is er ook, bijvoorbeeld de pilaren bij de hoofdingang die er uitzien alsof ze gemaakt zijn van prachtig Italiaans marmer. Ze zijn van hout en 'bewerkt' door een autospuit.